

Rabobank

Financiering van de klimaattransitie

Achtergronddocument voor COP 26

Klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, aantasting van de bodem, bedreigde ecosystemen, lucht- en watervervuiling zijn bedreigingen voor de mensheid. We moeten nu handelen, er is geen alternatief. Het bestrijden van klimaatverandering en het omkeren van de trend van achteruitgang van ecosystemen is een noodzaak, maar vooral ook een kans voor onze economie om duurzamer te groeien.

Rabobank zet zich in om haar steentje bij te dragen. De grootste bijdrage die we kunnen leveren is de financiering en bevordering van meer duurzame productie en consumptie bij onze klanten. Om de transitie te versnellen en te ondersteunen, verwerken we financiële prikkels in onze producten en maken we duurzame en groene keuzes eenvoudig en aantrekkelijk. We stimuleren de koplopers om te blijven innoveren en we gaan in gesprek met de achterblijvers om hen te helpen de volgende stap te zetten naar een duurzamer bedrijf.

Dit document behandelt de volgende onderwerpen. Eerst geven we een aantal voorbeelden van onze bijdragen aan klimaat en duurzaamheid. Vervolgens doen we aanbevelingen aan beleidsmakers, politici en regelgevers voor ondersteunende regelgeving en begeleiding van de transitie.

Onze bijdrage aan klimaat en duurzaamheid

F&A transitie

Als een van 's werelds grootste Food & Agri-banken zien we een bijzondere rol voor onszelf in de duurzaamheidstransities in de F&A-sector.

Zoals iedereen weet, zal de wereldbevolking sterk groeien. De uitdaging wordt dus meer voedsel te produceren met een lagere

ecologische voetafdruk, waarbij voedselzekerheid voor iedereen gegarandeerd wordt. Wij zijn ervan overtuigd dat vermindering van voedselverspilling een deel van de oplossing is: wat niet verloren gaat, hoeft niet te worden geproduceerd en genereert geen voetafdruk. Bijna 30% procent van de voedselverspilling kan worden verminderd door maatregelen te nemen in de hele toeleveringsketen - van productie, transport, opslag tot consumptie. We moedigen boeren en andere bedrijven aan om dit effectief aan te pakken door hen te faciliteren om over te stappen op een toekomstbestendig voedselproductiesysteem en tegelijkertijd meer inkomsten uit hun bedrijf te halen.

Bovendien is een gezonde bodem de sleutel in de strijd tegen klimaatverandering. Een gezonde bodem kan meer koolstof opslaan en levert meer ecosysteemdiensten. In Nederland is Rabobank samen met de Provincie Drenthe en Friesland Campina een Biodiversiteitsmonitor gestart (zie: [hier](#)) en een bodemindex (Nutriënten Management Instituut en Wageningen Universiteit, 2020). Melkveehouders die verbeteringen in duurzaamheidsaspecten laten zien, krijgen rentekorting op Rabobank-leningen. We onderzoeken hoe we dit kunnen uitbreiden naar meer sectoren en klanten.

Wij zijn ook van mening dat het economische model van het voedselsysteem moet veranderen. Het kernprobleem is dat de kosten van niet-duurzaam of ongezond voedsel en de voordelen van betaalbaar en gezond voedsel niet worden 'geëxternaliseerd' in prijzen, winsten en rendementen. Daardoor is gezond en duurzaam voedsel onvoldoende betaalbaar en rendabel. Om dit aan te pakken moeten de werkelijke kosten en baten in voedselprijzen geïntegreerd worden (zie [hier](#); UNFSS Scientific

Group, 2021). Met het True Value of Food Initiative beogen Rabobank en andere stakeholders uit het bedrijfsleven dit in samenwerking met de Verenigde Naties aan te jagen. In de follow-up van de 2021 UN Food Systems Summit (UNFSS) zal de VN regeringen hierbij extra betrekken. Wij verwachten dat de voedsel agenda nog beter gecombineerd kan worden met de klimaatagenda.

Koolstofbankieren en empowerment van kleine boeren

In 2020 zijn we gestart met de [Rabo Carbon Bank](#) met als doel verduurzaming van de landbouw en vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in agro-voedingsketens. Wereldwijd helpt de Rabo Carbon Bank boeren om regeneratieve landbouwpraktijken toe te passen en koolstof in de bodem op te slaan. We regelen dat deze opslag wordt gemonitord en geverifieerd zodat deze kan worden verkocht in de vorm van koolstof credits. De Rabo Carbon Bank brengt transactiekosten in rekening bij verkoop van credits ter ondersteuning van de bedrijfsvoering, het platform, monitoring en verificatiekosten. De meeste opbrengsten van kredieten gaan rechtstreeks naar landbouwers om de uitvoeringskosten van de maatregelen te helpen dekken, potentiële opbrengstdalingen te helpen dekken en als extra inkomsten te dienen. De Rabo Carbon Bank helpt ook kleine boeren in ontwikkelingslanden met credits gebaseerd op opslag in vruchten- en notenbomen (dit project heet [Acorn](#)).

Naast het verwijderen van bestaande broeikasgasemissies uit de atmosfeer en het opslaan in bodems en bomen, wil Rabo Carbon Bank de uitstoot van broeikasgassen verminderen. Daarom voeren we reductieprojecten uit in agrovoedingsketens waar grote voedingsconcerns, boeren en andere ketenpartners samenwerken om zogeheten scope III-emissies te verminderen. Rabobank Carbon Bank zet de reductie om in verhandelbare eenheden, die net als de koolstof credits een extra inkomen voor de boer opleveren. Behalve die extra opbrengsten biedt Rabobank slimme financieringsoplossingen zodat de boer kan investeren in de verduurzaming van zijn of haar bedrijf.

Verbetering van de energie-efficiëntie op de vastgoedmarkt

We erkennen dat het verbeteren van de energie-efficiëntie van huizen en kantoorgebouwen noodzakelijk is om in 2050 netto nul te bereiken.

Dit moet wereldwijd gebeuren, maar als Nederlandse bank

hebben we duidelijk de beste mogelijkheden om in onze thuismarkt bij te dragen aan dit doel. Daarom bieden we financiële prikkels aan onze Nederlandse hypotheekklanten die willen investeren in emissiereductie en helpen we hen om praktische hindernissen te overwinnen.

Onze groene hypotheekleningen hebben daarnaast een lagere rente dan onze reguliere hypotheekleningen en huishoudens kunnen een lening afsluiten voor energiebesparende maatregelen zoals isolatie of zonnepanelen. Ook hebben we geregeld dat mensen gratis advies kunnen krijgen van een adviesbureau over de beste maatregelen die ze kunnen nemen.

Met deze maatregelen streven we ernaar om in 2030 het gemiddelde energielabel "A" (bijna energieneutraal) in onze particuliere hypotheekportefeuille te bereiken. Op dit moment is het gemiddelde energielabel C. We zijn erg afhankelijk van de acties die de nationale en lokale overheden zullen ondernemen in hun 'buurtaanpak', maar we hebben de ambitie om onze klanten zoveel mogelijk te stimuleren en te faciliteren.

MKB-bedrijven betrekken bij de transities

Wij geloven dat het midden- en kleinbedrijf (MKB) essentieel is voor een toekomstbestendige economie.

Samen met partners helpen we MKB'ers met financiële aspecten van het opstellen van duurzaamheidsplannen. Zo helpen we bedrijven in hun transitie naar (meer) circulaire ondernemingen door toegang te bieden tot een Circulair Ondernemen Desk en door groene prikkels en geormerkte groene producten aan te bieden. Rabobank verstrekte in totaal EUR 10,1 miljard aan financiering aan Nederlandse duurzame koplopers. Onze inzet voor 2024 is om 100.000 van onze MKB-klanten duurzame financieringsoplossingen aan te bieden (Rabobank, 2020).

Meer investeringen in hernieuwbare energie

We zijn er trots op dat we een van de top 3 banken zijn in Europa op gebied van financiering van hernieuwbare energie en dat we deze markt verder kunnen helpen groeien. Momenteel is meer dan 77 procent van onze investeringen in de energiesector in groene energie. Door te investeren in hernieuwbare energie en door het aandeel fossiele energie te verminderen, kunnen – en moeten – we de omslag maken naar de 'netto nul emissie' economie.

Een succes in dit opzicht is dat we onlangs het grootste zonnepark van Nederland (Vloelvelden Hollandia) hebben geopend. We zijn er ook trots op dat Rabobank, Vestas en Windpark Zeewolde samenwerken om het grootste windpark Zeewolde op land te bouwen. We engageren ons om de groei van de groene energiesector te blijven financieren.

Samenvattend en vooruitblikkend

We hebben aanzienlijke vooruitgang geboekt sinds we ons in 2015 hebben verbonden aan het klimaatakkoord van Parijs. Maar er moet nog meer gebeuren. Een uitdaging waar we ons bewust van zijn, en in feite een beperking van de snelheid van verandering, is dat een financiële instelling niet sneller kan gaan dan de economie en onze klanten in staat zijn om te veranderen. Maar we nemen onze verantwoordelijkheid daaraan bij te dragen. Voor onze klanten, voor ondernemingen en vooral voor de wereld.

Dit is dus wat de Rabobank de komende jaren gaat doen om de klimaatverandering aan te pakken: investeren in F&A-transities, in verbetering van de energie-efficiëntie in vastgoed, onze zakelijke klanten en particuliere klanten stimuleren en betrekken bij het verbeteren van duurzame productie en consumptie en investeren in hernieuwbare energie.

Om dit tot een succes te maken, moeten we samenwerken met al onze belanghebbenden. We hebben ons al aangesloten bij verschillende toonaangevende initiatieven op het gebied van klimaat en duurzaamheid op nationaal en mondiaal niveau. Recente stappen zijn de Net Zero Banking Alliance en de Task Force on Nature related Financial Disclosures. De eerste wordt geleid door het Milieuprogramma van de Verenigde Naties en de laatste is een initiatief van financiële instellingen, die financiering van op de natuur gebaseerde oplossingen willen versnellen.

Aanbevelingen voor duidelijke regelgeving en beleid

Bedrijven en ook banken hebben duidelijke regelgeving en beleid nodig om de transitie te bevorderen. Vanuit onze expertise en ervaring doen we de volgende aanbevelingen aan internationale en nationale regelgevers en beleidsmakers:

1. *Maak sectorale transitierouteкарten en stel juridisch bindende emissiebeperkingen in*

Om duidelijk te maken dat de klimaattransitie noodzakelijk is en geen keuze, vinden wij het essentieel dat overheden voor elke

sector een routekaart opstellen en bindende emissiebeperkingen opleggen. Deze routekaart moet wetenschappelijk onderbouwd zijn in lijn met het Akkoord van Parijs en 1½ graden scenario's. Zo zijn er criteria nodig hoeveel woningen op een bepaald moment een bepaalde energieprestatie moeten hebben. Dan kunnen huiseigenaren anticiperen en weten ze wat ze moeten investeren in energie-efficiëntie verhogende maatregelen. Het is ook van toepassing op bedrijven die hun investeringen moeten kunnen plannen en op financiële instellingen en kapitaalmarkten die economische activiteiten financieren. Duidelijke routekaarten en een doeltreffend langetermijnbeleid zullen investeringen en de ontwikkeling van nieuwe financiële producten mogelijk maken.

2. *Beprijs broeikasgassen en versterk het Europese handelssysteem voor emissies*

De bestrijding van de klimaatverandering vereist ook beprijzing van de uitstoot van broeikasgassen. Rabobank is voorstander van een eerlijk systeem van koolstofbeprijzing. De vervuiler betaalt en wie duurzamer wil worden, krijgt hulp. Het EU-mechanisme voor de handel in emissierechten (ETS) draagt hieraan bij. Wij zijn van mening dat dit systeem nog kan worden verbeterd door de reikwijdte te verbreden naar meer economische sectoren en door de maximaal beschikbare emissierechten sneller te verlagen. Het principe van de vervuiler betaalt werkt dan beter.

Een goed functionerend emissiebeprijzingssysteem – of een koolstofbelasting – zal helpen de overgang naar netto-nul uitstoot te versnellen, marktverstoringen te verminderen en de voorspelbaarheid van de overgang te verbeteren. Het is ook een instrument voor financiële instellingen en beleggers om een plotselinge grote marktcorrectie zoveel mogelijk te vermijden: forse afschrijvingen van activa en verliezen.

Om emissiebeprijzing in de praktijk te laten werken, hebben bedrijven en financiële instellingen een gelijk speelveld nodig. Bedrijven vertrouwen hierop en zullen anders in het nadeel zijn ten opzichte van concurrenten buiten het prijsregime. Dit gelijke speelveld kan internationaal worden bereikt door de toepassing van een grensoverschrijdend aanpassingsmechanisme voor producenten die naar Europa willen exporteren. In de Europese Unie zelf zou het het beste zijn als nationaal emissiebeprijzings- of koolstof-belastingbeleid niet afwijkt van de gezamenlijke EU-aanpak.

3. *Bevordering van internationale convergentie op het gebied van taxonomie, gegevensvereisten, rapportage normen, vereisten voor gebruik van klimaatscenario's*

Er zijn nog geen algemeen aanvaarde methoden voor het inschatten van klimaatgerelateerde kredietrisico's en voor het rapporteren over deze risico's, hoewel er duidelijk vooruitgang wordt geboekt. Om enige consistentie en vergelijkbaarheid tussen de verschillende benaderingen van bedrijven en financiële instellingen te creëren, zijn regelgeving en toezichtseisen nodig.

Wij geloven in experimenteeruimte voor financiële instellingen om ervaring op te doen op dit nieuwe gebied en dat wetgeving en toezicht adaptief moeten zijn, in navolging van de snelle ontwikkelingen die plaatsvinden.

We waarschuwen dat stakeholders zich bewust moeten zijn van de ernstige beperkingen van modellen en het gebruik van fragmentarische data, om weloverwogen keuzes te kunnen maken en juiste beoordelingen te kunnen maken.

Om nationale benaderingen te harmoniseren en gezamenlijke normen vast te stellen, verwelkomen we de groene taxonomiebenadering en de opname van klimaatrapportage in de Europese richtlijn over rapportage over duurzaamheid van bedrijven (CSRD). Wij zouden graag zien dat de rapportage voor bedrijven proportioneel blijft en dat goed wordt gemonitord hoe bedrijven omgaan met de nieuwe eisen.

4. *Zorg voor een rechtvaardige en inclusieve transitie*

We moeten "niemand achterlaten" en bedrijven en consumenten in staat stellen en activeren om op tijd over te stappen. Daarvoor zullen aanzienlijke publieke en private middelen nodig zijn, een vergroting van het klimaat- en duurzaamheidsbewustzijn en bijvoorbeeld 'nudging'. Een goede beleidsmix en inzet van stimulansen zal moeten helpen de veranderingen in gang te zetten.

Lage inkomensgroepen, ontwikkelingslanden en kleinere bedrijven, economische sectoren, ze moeten allemaal in de benadering meegenomen worden om de benodigde resultaten te behalen.

Dat betekent dat we moeten beginnen met het individuele perspectief.

Als coöperatieve bank hebben we onze leden gevraagd wat zij zien als uitdagingen voor Nederland en wat zij van hun bank verwachten. Samen met ruim 5.000 leden, klanten en beleidsmakers uit 14 verschillende regio's in Nederland zijn we de dialoog aangegaan over wat er op de agenda moet staan.

We hebben gezien dat er de laatste jaren in Nederland een nieuwe welvaarts kloof is ontstaan. Een kloof tussen succesvolle regio's met veel welvaart en gebieden die achterblijven. Om te voorkomen dat deze kloof verder toeneemt, zullen we veel beter en specifiek naar deze kwestie moeten kijken. Een veilig en gezond milieu is de sleutel tot welvaart en we moeten ook in deze context duidelijk de klimaatproblemen aanpakken.

Uit deze dialogen is een '[coöperatief convenant](#)' voortgekomen. Rabobank heeft daarbinnen voorgesteld om het takenpakket van de minister van Economische Zaken uit te breiden met een portefeuille 'Brede Welvaart'. Op deze manier wordt tot uitdrukking gebracht dat het overheidsbeleid naar onze mening beter kan aansluiten bij de verschillen tussen regio's en groepen in de samenleving.

5. *Zorg voor directe toegang tot openbare ESG-gegevens*

De Rabobank vraagt de overheid om financiële instellingen toegang te geven tot duurzaamheidsdata die aan de overheid worden gerapporteerd. Om de transitie te kunnen helpen financieren en een accuraat beeld te krijgen van de ESG-risico's. Dit omvat toegang tot gedetailleerde gegevens over emissies door bedrijven, evenals het werkelijke energieverbruik door huishoudens. In Nederland laat een pilot van financiële instellingen in samenwerking met het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) en het CBS zien dat met actuele energieverbruiksgegevens een nauwkeuriger beeld van de energieprestaties van woningen kan worden gevormd. Energielabels blijven achter bij deze cijfers omdat labels alleen worden aangevraagd als er een transactie wordt gedaan voor een woning.

Op EU-niveau houden we een veelbelovende ontwikkeling nauwlettend in de gaten dat de Europese Commissie een Europees ESG-dataregister gaat opzetten. Wij denken dat dit kan helpen om duurzaamheidsinformatie automatisch, snel en tegen lage kosten te koppelen aan financiële informatie. Uiteraard moet dit zo

worden ingericht dat het voldoet aan de nodige waarborgen om de privacy van cliënten te beschermen.

6. *Herkalibreer kapitaalvereisten waar nodig, op basis van risico's*

Een andere relevante vraag is hoe kapitaaleisen voor financiële instellingen moeten worden aangepast aan nieuwe inzichten over klimaatrisico's. Een gevoelig onderwerp natuurlijk, omdat het van invloed kan zijn op de leencapaciteit, kosten van kredietverlening en op de prijzen van financiële diensten. Centraal hierin staat dat klimaatrisico's van invloed kunnen zijn op de kans op wanbetaling en het verlies bij wanbetaling van bedrijven.

Een factor die medebepalend is voor de blootstelling aan klimaatgerelateerde risico's is de mate waarin bedrijven maatregelen kunnen nemen om hun weerbaarheid tegen klimaatverandering te vergroten. Of dat ze hun klimaatvoetafdruk kunnen verkleinen om het transitierisico te verminderen. Met andere woorden, klimaatadaptatie is net zo belangrijk als mitigatie. Bedrijven die het in dit opzicht beter doen dan hun collega's, zullen een andere risicoblootstelling vertegenwoordigen voor de bank.

Wij zijn van mening dat kapitaalvereisten in elk geval risicogebaseerd moeten zijn, inclusief klimaatrisico's, om de stabiliteit te waarborgen. Rabobank is er dus geen voorstander van om kapitaalvereisten voor gehele categorieën van activa te wijzigen, als dit niet gebaseerd is op onderliggende risico's. Hiertoe zijn duidelijke en breed gedragen definities nodig over wat "duurzaam", "een bepaalde graad van duurzaam" of "niet duurzaam" is.

Conclusie

We zien een rol voor onszelf om onze klanten te helpen bij het transformeren van de manier waarop ze produceren en consumeren op een duurzamere manier. Financiële prikkels en vergroting van bewustzijn vormen daarvoor instrumenten. Het is ook duidelijk dat we als samenleving de klimaat- en ESG-risico's waarmee we worden geconfronteerd, in beeld moeten brengen en managen zo ver dat mogelijk is. Risico's voor onze economie, voor de samenleving en voor banken. Banken kunnen dat niet alleen en hetzelfde geldt voor onze klanten en overheden. Dit is een gemeenschappelijke uitdaging die we het hoofd moeten bieden.

We hebben duidelijke regelgeving, routekaarten voor transitie, effectieve koolstofbeprijzing en ondersteunend overheidsbeleid nodig. In dit artikel hebben we daartoe zes aanbevelingen geformuleerd. Bij de Rabobank werken we graag samen met de overheid en al onze stakeholders aan deze prioriteiten.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar:

Bouke de Vries, Bestuursadviseur Public Affairs, Afdeling Duurzaamheid, Rabobank, Tel 0031-610969623, bouke.de.vries@rabobank.nl

Walter Annard, Hoofd Public Affairs, tel. 0031-622975813, walter.annard@rabobank.nl

Bronnen:

Nederlandse Vereniging van Banken (2019), *Vijftig financiële instellingen tekenen voor klimaatdoelen*.

Nederlandse Vereniging van Banken, *Klimaatcommitment banken 202, Inzicht meetmethoden en acties bankensector*.

Europese Commissie(2020), *EU Taxonomy for Sustainable Activities*.

Europese Commissie (2020), *Farm to Fork Strategy*.

Nutriënten Management Instituut en Wageningen Universiteit (2020), *De Open Bodem Index 0,3*.

Rabobank (2020), *Rabobank and Climate Change Our approach, current position and goals Making the change to safeguard our future*.

Werkgroep Klimaatrisico's van het Platform Duurzaam Financieren (2020), *Climate Risks and the financial sector: sharing of good practices*.

